พุทธวัฒนธรรมนำวิถี

BUDDHIST CULTURE LEADS THE WAY

พระสุนทรกิตติคุณ
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตพะเยา
Phrasuntornkittikhun
Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phayao Campus, Thailand
Email: Sarakool1987@gmail.com

****

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะศึกษาสภาพปัจจุบันของวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ว่ามีแนวทางการจัดการส่งเสริม ในวีถีการดำเนินชีวิต เหมือนหรือแตกต่างกันในการถือปฏิบัติ จากวิธีการศึกษาเอกสาร และการลงพื้นที่สัมภาษณ์ ควบคู่กับการศึกษาอย่างเชื่อมโยงบริบทการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองของทั้งสองประเทศ บทความนี้ได้ข้อค้นพบว่า พุทธศาสนาเป็นพื้นฐานของการเกิดวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่มีความเชื่อในการถือปฏิบัติแล้วจะเกิดเป็นมงคลแก่ชีวิต ดังจะเห็นได้จากประเพณีวัฒนธรรมการตั้งธรรมหลวงของทั้งสองประเทศมีการถือปฏิบัติตามความเชื่อเดียวกัน มีการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนเช่นเดียวกัน

คำสำคัญ: วัฒนธรรม; พุทธศาสนา

---

* ได้รับบทความ: 24 กุมภาพันธ์ 2562; แก้ไขบทความ: 29 มีนาคม 2563; ตอบรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2563
Received: February 24, 2019; Revised: March 29, 2020; Accepted: March 30, 2020

Abstract

This paper aims to study: the current state of Buddhist culture in Thailand And the Republic of the Union of Myanmar that there is a way to promote in the lifestyle Like or different in practice From how to study documents and interviewing with studies that link the social and political change context of both countries. This article found that Buddhism is the basis of the culture of life that has faith in practice and will be auspicious for life. As can be seen from the traditions, culture, and dharma of the two countries, the practice of the same beliefs. There is promotion from related agencies, both public and private as well.

Keywords: Culture; Buddhist

บทนำ

เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรม เป็นที่ทราบกันดีว่าคือแบบแผนการดำเนินชีวิตที่ถือปฏิบัติหรือปรับเปลี่ยนสืบทอดกันมา ตั้งแต่เป็นรูปธรรมหรือนามธรรม เป็นสิ่งที่ทำให้เจริญงอกงามแก่หมู่คณะ แต่วัฒนธรรมสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามเงื่อนไขของบริบทและกาลเวลา

โดยทั่วไปวัฒนธรรมจะมีพื้นฐานการปฏิบัติมาจากศาสนา อีกทั้งศาสนาเป็นองค์ประกอบหนึ่งของวัฒนธรรมที่ขาดมิได้ เพราะศาสนาสอนให้มนุษย์ทำความดี แต่อย่างไรก็ดี เมื่อกล่าวถึงวัฒนธรรมไทยสิ่งหนึ่งที่จะต้องกล่าวควบคู่กันไปนั่นคือ “พระพุทธศาสนา” ทั้งนี้เพราะคำสอนทางพระพุทธศาสนามีส่วนในการสร้างระบบจริยธรรมให้สังคมไทย ดังจะเห็นได้ว่า วัฒนธรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏขึ้นในสังคมไทยล้วนแต่มีพระพุทธศาสนาเป็นพื้นฐานแทบทั้งสิ้น (พระเมธีธรรมาภรณ์, 2535 : 83)

อย่างไรก็ดี วัฒนธรรมไทยที่มีรากฐานมาจากพระพุทธศาสนานั้นได้ถูกถ่ายทอกออกมาในรูปแบบของความเชื่อ พิธีกรรม ศิลปกรรม ศีลธรรม กฎหมาย วรรณกรรม ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความ สามารถและอุปนิสัยของคนในสังคมไทย

พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่คนในวัฒนธรรมไทยและประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ในสังคมของชาวพุทธมีระบบความเชื่อ ประเพณี และพิธีกรรม ที่ผสมผสานเป็น

รูปแบบวิถีชีวิตของชาวพุทธโดยมีผู้ศึกษาพฤติกรรมเกี่ยวกับความเชื่อกับความสัมพันธ์ของโครงสร้างทางสังคมกับสถาบันทางศาสนา ดังที่ ยศ สันตสมบัติ (2540) ได้อธิบายว่า ศาสนาและความเชื่อมีหน้าที่ในการช่วยให้มนุษย์สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรมที่เกิดขึ้นได้ นอกจากนั้นยังเป็นกลไกในการสร้าง อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างกันของกลุ่มชาติพันธุ์สามารถสัมผัสได้ด้วยอุดมการณ์ทางความคิด เหตุผลและความเชื่อ และในท้ายที่สุดพระพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกลงในสังคมไทย ให้คนไทยได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย และประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์

2. เพื่อแนวทางการจัดการ ส่งเสริม ในวิถีการดำเนินชีวิต เหมือนหรือแตกต่างกันในการถือปฏิบัติ

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์บุคคล และหน่วยงานที่เกี่ยวของเป็นวิธีศึกษาหลัก และศึกษาเอกสาร หนังสือ บทความวิชาการ การเข้าร่วมสัมมนาและสารสนเทศออนไลน์ ควบคู่กัน

วัฒนธรรมชาวพุทธ

อิทธิพลของพระพุทธศาสนาเข้ามามีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคมของทั้งสองประเทศเป็นอย่างมาก พิจารณาได้จากบางค่านิยมที่ปฏิบัติจนเป็นระเบียบแบบแผน ที่ล้วนแต่มีต้นกำเนิดจากหลักคำสอนทางศาสนา เช่น ประเพณีหนึ่งที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันและยังคงมีการยึดถือปฏิบัติมาช้านานของทั้งสองประเทศ คือ การเทศน์มหาชาติ การเทศน์มหาชาติในเมืองไทยนั้น ไม่ทราบแน่นอนว่ามีมาแต่เมื่อใด แต่น่าจะมีมาตั้งแต่ สมัยสุโขทัย ดังที่มีหลักฐานปรากฏในประชุมศิลาจารึก ภาคที่ 1 จารึกสุโขทัย หรือศิลาจารึกนครชุม หลักที่ 3 สมัยพญาลิไท ตอนที่กล่าวทำนายลักษณะพุทธศาสนาในอนาคตว่าภายหน้าบ้านเมืองจะหาผู้รู้ธรรมพระไตรปิฎกไม่ได้ แม้ผู้ที่สวดเวสสันดรก็ยังจะหามิได้ (ลัลล

นา ศิริเจริญ, 2525 : 420) ถือได้ว่าการเทศน์มหาชาติ เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อทางพุทธชาดกที่แพร่หลายและรู้จักกันในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่เชื่อเรื่องเกี่ยวกับพระชาติสุดท้ายที่สำคัญที่สุดของพระพุทธเจ้า ชาวพุทธมี ความเชื่อกันว่าพระองค์ทรงบาเพ็ญบารมีธรรมสูงสุดยิ่งกว่าในพระชาติก่อนๆ กล่าวคือ ทรงบาเพ็ญบารมีครบ ทั้ง 10 ประการ พระชาตินี้จึงได้รับยกย่องว่า “เป็นพระชาติที่ยิ่งใหญ่” เรียกว่า “มหาชาติ” ในแต่ละท้องถิ่นอาจมีชื่อเรียกประเพณีและช่วงเวลาในการจัดงานที่ต่างกันไป แต่ทั้งประเทศไทย โดยเฉพาะล้านนา (พะเยา) และเมือง เชียงตุง ประเทศสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ มีชื่อเรียกและการถือปฏิบัติที่ตรงกันคือ การตั้งธรรมหลวง แต่จะแตกต่างกันที่ช่วงเวลาของการปฏิบัติเท่านั้น ทางล้านนา เรียกว่า “ประเพณีตั้งธรรมหลวง” ซึ่งเป็นประเพณีที่จัดขึ้นในเดือนยี่เป็ง (ตรงกับวันเพ็ญ เดือน 12 ของภาคกลาง) โดยจะมีการประดับประดาตกแต่งสถานที่ เช่น ขัดราชวัตรรอบพระวิหาร ทาซุ้มประตู ปลูกต้นกล้วย อ้อย และปักช่อธงทั่วบริเวณ และเตรียมเครื่องบูชาธรรมมหาชาติตามความเชื่อของท้องถิ่น (พระมหาพีระพงษ์ พยัคกาศ, 2549 : 4)

การตั้งธรรมหลวงเมืองเชียงตุง

เมืองเชียงตุงประเพณีการเทศน์มหาชาติเช่นกันเรียกว่า “การตั้งธรรมเวสสันตระ” คือ การนำวรรณกรรมเรื่องเวสสันดรชาดก ซึ่งเป็นพระชาติสุดท้ายก่อนที่พระโพธิสัตว์จะตรัสรู้เป็นพระสัมมา สัมพุทธเจ้ามาเทศนา นิยมจัดในช่วงเข้าพรรษา คือเดือน 11 แต่บางครั้งอาจจัดในเดือนอื่นๆได้ตามความต้องการของวัดหรือเจ้าภาพ การนับเดือนของเชียงตุงจะนับข้ากว่ากรนับเดือนของล้านนา 1 เดือน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552 : 8) นอกจากนั้นชาวไทขืน เมืองเชียงตุง ยังนิยมนำธรรมสุชวัณณะวัวหลวง ธรรม ค้านาม และธรรม กัณฑ์กน้าอ้อย (ธรรมน้าอ้อย) มาเทศน์ด้วย ทำให้ระยะเวลาในการจัดงานแต่ละครั้งอาจใช้ ถึง 3-7 วัน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2552 : 69-70) วัดชาวไทขืนในเมืองเชียงตุงเกือบทุกวัดจัดให้มีประเพณีตั้งธรรมเวสสันตระพร้อมกันในช่วงเดือน 11 โดยแต่ละวัดจะใช้เวลาในการจัดงาน 3 วัน มีลำดับพิธีกรรม ดังนี้

วันแรก (ขึ้น 14 ค่าเดือน 11) จะเป็นการเทศน์ธรรมที่มีเนื้อหาจบภายในผูกเดียว และธรรม สุชวัณณะวัวหลวง ซึ่งการเทศน์จะเป็นทำนองแบบธรรมดาหรือเรียกว่าเทศน์ทำนองธรรมวัตร โดยมีการสร้างคัมภีร์ธรรมอื่นๆ ถวาย เช่น ปารมี นิพพานสูตร อุณหัสสะมาลัยเค้า มาลัยปลาย คาถาพัน อานิสงส์มหาเวสสันตระ ธรรมค้านาม คัมภีร์ธรรมเหล่านี้จะเทศน์โดยนิมนต์พระภิกษุสามเณรในวัดนั้นๆ เป็นผู้เทศน์จนถึงเวลาเที่ยงคืน จากนั้นจึงจะ

เทศน์มหาเวสสันตระชาดก มีการจัดวางข้าวของเครื่องใช้ต่างๆ อาทิ เครื่องนอน เครื่องครัว เครื่องใช้ส่วนตัวและรูปถ่ายของผู้ที่ตายไปแล้วในบริเวณพิธีด้วยและบางวัดก็จะมีการสร้างหอปราสาทที่เจ้าภาพจัดสร้างขึ้นถวายเพื่อให้พระภิกษุสามเณรได้ขึ้นไปนั่งเทศนาธรรม

วันที่ 2 (ขึ้น15 ค่าเดือน 11) เป็นวันที่มีการเทศน์ธรรมมหาเวสสันตรชาดก โดยจะเริ่มเทศน์ตั้งแต่เวลาย่างเข้าสู่วันใหม่ เริ่มเทศน์จากกัณฑ์ทศพร และกัณฑ์อื่นๆ ตามลำดับตลอดทั้งวันและคืน ในการเทศน์ธรรมมหาเวสสันตระชาดกนี้จะมีการแบ่งคัมภีร์หรือบทเทศน์แต่ละกัณฑ์ออกเป็นหลายๆ ตอน เพื่อให้พระภิกษุสามเณรที่นิมนต์มาจากวัดต่างๆได้เทศน์ครบทุกรูป ในการแบ่งคัมภีร์เป็นตอนๆให้พระภิกษุเทศน์นั้นจะมีการแบ่งกันเป็นเจ้าภาพ หรือจะเป็นเจ้าภาพคนเดียวกันทั้งหมดเป็นกัณฑ์ๆ ก็ได้ ในขณะที่มีการเทศน์ก็จะมีการถวายดอกไม้ไฟ หรือที่ชาวไทขึนในเชียงตุงเรียกว่า “ไฟดอกไม้” เป็นพุทธบูชาอีกด้วย เมื่อมีการถวายดอกไม้ไฟแล้วเจ้าของดอกไม้ไฟจะนาออกไปจุดในบริเวณวัด ในขณะที่จุดดอกไม้ไฟนั้นจะมีการแห่ฆ้องกลอง ไปด้วย และเป็นที่น่าสังเกตว่าเจ้าของดอกไม้ไฟจะเป็นผู้ตีกลองใหญ่ และทั้งหมดเป็นผู้หญิง เมื่อเทศน์มาถึงนครกัณฑ์ ตอนที่กล่าวถึง “ฝนห่าแก้ว” ชาวบ้านที่มาร่วมฟังเทศน์จะโปรยข้าวตอกดอกไม้ด้วย ปิดท้ายพิธีกรรมในคืนนั้นด้วยการถวายสังฆทาน ตรวดน้ำ และรับพรจากพระภิกษุสามเณร

วันที่ 3 (แรม 1 ค่าเดือน 11) เรียกว่า “วันหยาดน้ำ” หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้ว จะนำเอาเครื่องไทยทานต่างๆ ที่จัดเตรียมไว้มาทำพิธีเวนทาน แล้วถวายสังฆทาน ตรวดน้ำเพื่ออุทิศกุศลไปให้ ญาติพี่น้องที่ล่วงลับไปแล้ว และรับพรจากพระภิกษุสงฆ์ โดยในวันนี้จะมีการถวายภัตตาหารเพลแด่พระภิกษุสามเณร และเลี้ยงอาหารแก่ผู้ที่มาร่วมทำบุญด้วย เป็นอันเสร็จพิธี

“ประเพณีการตั้งธรรมเวสสันตระ” ของชาวไทขึน เมืองเชียงตุง รัฐฉาน สหภาพพม่า มีลักษณะแตกต่างไปจากประเพณีของกลุ่มชาติพันธุ์ไทอื่นๆ คือ การนำเอาคัมภีร์ธรรมอื่นๆ เช่น ธรรมประจำปีเกิด ธรรมอุทิศหา คนตาย ธรรมสุชวัณณะวัวหลวง และคัมภีร์ธรรมอื่นๆ มาเทศน์ในประเพณีนี้ด้วย นอกจากนั้นในการตั้งธรรมเวสสันตระของแต่ละวัดจะมีการนิมนต์พระภิกษุสามเณรจากวัดต่างๆ ทั่วเมืองเชียงตุงมาเทศนาด้วย โดยเฉพาะคัมภีร์ธรรมเวสสันตระที่มี 13 กัณฑ์ จะนำแต่ละกัณฑ์มาแบ่งเป็นตอนๆ ให้พอดีกับจำนวนพระภิกษุสามเณรที่นิมนต์มาเทศน์ด้วย

การตั้งธรรมหลวงล้านนา (พะเยา)

ล้านนาหรือในภาคเหนือของไทยเรียกการเทศน์มหาชาติว่า “ตั้งธรรมหลวง” หมายถึง การเทศน์ธรรมชาดกที่ยาวกว่าทุกเรื่อง เป็นการฟังเทศน์ครั้งใหญ่ มีคนมาร่วมฟังเทศน์กันมากเป็นพิเศษ ซึ่งการฟังเทศน์ครั้งใหญ่ รวมทั้งการฟังเทศน์แบบธรรมวัตรและฟังมหาเวสสันดรด้วย

จุดมุ่งหมายสำคัญของการตั้งธรรมหลวง สำหรับวัดมีหลายประการ ได้แก่ เพื่อเป็นการรวบรวมคัมภีร์ธรรมต่างๆ ไว้เป็นหมวดหมู่ ส่งเสริมให้มีการเขียนคัมภีร์ธรรมที่เป็นวิทยาการเพิ่มเติมให้มากขึ้น เป็นการฝึกหัดพระภิกษุสามเณรให้มีความรู้ด้านการอ่านคัมภีร์คล่องแคล่วขึ้น เป็นอาทิ ส่วนชาวบ้านแล้วถือเป็นการช่วยสร้างความสมัครสมานสามัคคีในชุมชน เป็นการสืบทอดจารีตประเพณี เป็นการสั่งสอนธรรมและคุณงามความดีที่สอดแทรกไว้ในการเทศน์ เป็นต้น

เหตุที่คนล้านนานิยมตั้งธรรมหลวงเพราะมีความเชื่อจากคัมภีร์เตภูมิกถา มาลัยสูตร และชินกาลบาลีปกรณ์ เกี่ยวกับการฟังธรรมมหาชาติเวสสันดรตั้งแต่ต้นจนจบในวันหนึ่งคืนหนึ่ง ปฏิบัติศีลบำเพ็ญธรรมอย่างมั่นคง แล้วจะได้ไปเกิดร่วมกับพระศรีอริยเมตไตยโพธิสัตว์ในอนาคตกาลโพ้น

จากการสำรวจเอกสารใบลานตามวัดต่างๆ ในภาคเหนือกว่า 500 วัด นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2518 เป็นต้นมาของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่ามหาเวสสันดรชาดกมีมากกว่าคัมภีร์พุทธศาสนาอื่นๆ เป็นหลักฐานการยืนยันถึงความนิยมในมหาเวสสันดรชาดก ที่พบคือกว่า 412 ฉบับ รวม 5,748 ผูก และมีมากกว่า 200 สำนวน หรือภาษาถิ่นเรียกว่าฉบับ แต่ละฉบับมีเชื่อแตกต่างกัน อาจสะท้อนท่วงทำนองโวหาร เช่น ฉบับน้ำดั้นท่อ ฉบับภู่ชมดวง ฉบับเฒ่าลืมตื่น บางฉบับตั้งชื่อตามเหตุการณ์ เช่น ฉบับแผ่นดินไหว ฉบับพร้าวแสนยอด บางฉบับเป็นชื่อเกี่ยวกับบุคคลเช่น ฉบับศรีวิชัย ฉบับมหาป่าหล่ายหิน ฉบับพระเมืองแก้ว หรือเกี่ยวกับสถานที่ เช่น ฉบับฉางข้าวน้อย ฉบับป่ากล้วยมืด ฉบับพระสิงห์ ฉบับปงสนุกเหนือ เป็นต้น

การตั้งธรรมหลวงเป็นประเพณีที่สำคัญ วัดต่างๆ ในภาคเหนือจะมีงานประเพณี 2 อย่างสลับกันไป คือ ประเพณีตั้งธรรมหลวง และประเพณีทานข้าวสลากภัต ปีใดจัดงานตั้งธรรมหลวง ปีนั้นจะไม่จัดงานทานสลากภัต ในทางกลับกันปีใดจัดงานสลากภัต ปีนั้นก็จะไม่จัดงานตั้งธรรมหลวง

ประเพณีการตั้งธรรมหลวงมี 2 แบบ คือ การเทศน์ตามประเพณีประจำปี คือ ชาวบ้านร่วมกันบริจาคเงินและจัดสรรปันส่วนเป็นกัณฑ์เทศน์ กับการเทศน์จัดแบบสืบชะตาอายุ โดยผู้ฟังเทศน์จะต้องเลือกกัณฑ์ที่ตรงกับปีเกิดตนและเป็นเจ้าภาพกัณฑ์นั้น

กำหนดวันจัดงาน

กำหนดการตั้งธรรมหลวงนั้น ส่วนใหญ่นิยมจัดขึ้นให้ประจวบกับงานประเพณีลอยประทีปโคมไฟ ซึ่งจัดขึ้นในเดือนยี่เป็งหรือเดือน 12 เพ็ญ ซึ่งเป็นช่วงที่ชาวบ้านว่างจากการทำนาปลูกข้าว ก่อนฤดูเก็บเกี่ยวเล็กน้อย แต่บางแห่งก็ไม่ได้กำหนดวันแน่นอนตายตัว คือมักจะจัดในช่วงที่ชาวบ้านว่างจากการทำเกษตรกรรม ราวเดือน 4-5-6 เหนือ หรือตรงกับเดือน 2-3-4 ของภาคกลาง แต่นิยมที่สุดคือเดือนยี่เพ็ญ

วันจัดงานส่วนใหญ่มักจะมี 2 วัน เพราะการตั้งธรรมหลวงนั้นจะต้องฟังเทศน์ธรรมดาหรือเทศน์ธรรมวัตรก่อน 3 กัณฑ์คือ คาถาพัน มาลัยต้น มาลัยปลาย หรือที่เรียกว่ามาลัยหมื่น มาลัยแสน และอานิสงส์เวสสันตระก่อน 1 วัน บางวัดอาจจะเทศน์เรื่อง “ไขวิบากเวสสันตระ” หรือพูดถึงกรรมเก่าที่ทำให้พระเวสสันดร ตลอดจนบุคคลในเรื่องทั้งหมดได้ประสบกับเคราะห์กรรมแตกต่างกัน วันถัดไปจึงเทศน์มหาชาติทั้งวันอาจกินเวลาไปถึงเที่ยงคืนก็มี บางแห่งอาจจะตั้งนานกว่านั้นคือ 3-7 วัน

การเตรียมงาน

การประดับตกแต่งสถานที่ เช่นภายในวิหารประดับด้วยกระดาษว่าวที่ตัดเป็นรูปสัตว์ต่างๆ แล้วนำเชือกไปผูกติดกับเสาจนรอบวิหาร หรือเขียนรูปสัตว์บนผ้าขาวผืนยาวแล้วนำไปขึงรอบวิหาร หรืออาจตกแต่งบรรยากาศให้เหมือนกับเขาวงกตที่พระเวสสันดรอาศัยอยู่ อาจมีรูปภาพเวสสันดรทั้ง 13 กัณฑ์ไว้ที่ผนัง เป็นภาพวาดประกอบการเทศน์ในแต่ละกัณฑ์ คนฟังจะได้ฟังรู้เรื่อง บางวัดจ้างจิตรกรมาเขียนภาพเรื่องราวไว้ที่ผนังโบสถ์ วิหารเป็นการถาวร

ส่วนธรรมาสน์มักจะประดับด้วยราชวัตรและเครื่องประดับอื่นๆ เป็นบรรยากาศแห่งป่าหิมพานต์ เช่น ดอกบัว ดอกกาสะลองหรือดอกปีบที่มักจะออกในช่วงเดือนยี่พอดี ประทีปพันดวง ช่อตุงพันช่อ ธูป-เทียนพันเล่ม เพื่อใช้จุดเวลาพระเทศน์ ตามจำนวนคาถาของแต่ละกัณฑ์

ธรรมาสน์ล้านนานิยมธรรมาสน์สูงทำเป็นบุษบก ประดับตกแต่งด้วยลวดลายแกะสลักสวยงาม ยกสูงจากพื้นประมาณ 1 เมตร มีฝา 3 ด้าน ทำทางลงด้านหนึ่ง พาดบันได

ไว้ เหตุที่ใช้ธรรมาสน์สูงตั้งไว้ในวิหาร เพราะต้องการให้เสียงดังไปไกลได้ยินกันจนทั่ว และพระที่ขึ้นเทศน์จะได้นั่งตามสบาย ไม่ต้องสำรวม เวลาเทศน์ออกเสียงอาจเอามือป้องหู หรืออ้าปากกว้าง เคาะมือให้จังหวะอย่างสบาย

ส่วนด้านนอกวิหาร หน้าวิหาร ขัดราชวัตรไว้ ทำประตูป่า ประดับตกแต่งด้วยต้นกล้วย ต้นอ้อย ต้นคล้า ก้านมะพร้าว ธงราว โคมไฟ และโคมผัดหลากสี เป็นพุทธบูชา บางวัดอาจจุดดอกไม้ไฟต่างๆ และตีฆ้องกลองระฆังเมื่อพระเทศน์จบแต่ละกัณฑ์

สิ่งที่ขาดไม่ได้คือการจัดหม้อน้ำมันมนต์ โดยจะจัดวางภายในเขตศักดิ์สิทธิ์ กั้นด้วยราชวัติเป็นเอกเทศ น้ำมันมนต์โดยทั่วไปทำจากน้ำมันงา น้ำมันถั่ว หรือน้ำมันมะพร้าว ใช้ด้ายสายสิญจน์ผูกหม้อน้ำมันมนต์โยงไปหาธรรมาสน์ และเชื่อว่าน้ำมันมนต์ที่ได้จากพิธีนี้จะช่วยคุ้มครองให้แคล้วคลาดจากภยันตรายทั้งปวง

ทั้งนี้ถ้าจัดเป็นงานประเพณีประจำปี ชาวบ้านจะต้องช่วยกันออกค่าใช้จ่าย มีคนหนึ่งหรือกลุ่มหนึ่งจะช่วยกันเป็นเจ้าของกัณฑ์เทศน์อย่างน้อยหนึ่งกัณฑ์ แล้วนิมนต์พระเณรในวัดประจำหมู่บ้านเป็นคนเทศน์ และถือธรรมเนียมว่า มหาชาติฉบับใดที่ใช้เทศน์จะต้องใช้ฉบับนั้น ห้ามมิให้เอาจากชุดอื่นมาปะปน และการนำกัณฑ์ไปใส่ตามหัววัดต่างๆ ให้ใส่ล่วงหน้าอย่างน้อยหนึ่งสัปดาห์ เพื่อให้โอกาสแก่พระเณรได้ฝึกอ่านให้ชำชองก่อนที่จะเทศน์จริงในวันงาน

หากจัดเป็นการสืบชะตาต่ออายุ ผู้ที่มาฟังเทศน์จะแบ่งออกเป็น 13 กลุ่ม โดยอาศัยปีเกิดของผู้ฟังเทศน์เป็นหลัก เช่น ผู้ที่เกิดปีชวดฟังกัณฑ์ทศพร เกิดปีฉลูฟังกัณฑ์หิมพานต์ เกิดปีขาลฟังทานกัณฑ์ ส่วนนครกัณฑ์ที่เป็นกัณฑ์สุดท้ายให้ฟังพร้อมกันทุกคน และศรัทธาวัดจะต้องประดับตกแต่งวิหารและศาลาด้วย

พระภิกษุหรือสามเณรที่ได้รับนิมนต์เทศนาธรรมแต่ละกัณฑ์นั้น ต้องนิมนต์ไว้ล่วงหน้าหลายวัน เรียกว่า “ตกธรรม” ทั้งที่เป็นองค์ธรรมกถึก ซึ่งส่วนมากจะเป็นพระเสียงดี และพระเณรที่มิใช่องค์ธรรมกถึก ก็จะได้มีเวลาซ้อมล่วงหน้า เนื่องจากการเทศน์มหาชาติมีหลายกัณฑ์หลายผูกที่ต้องเทศน์เป็นทำนอง มีลีลา เสียงดี มีการขึ้นลงเสียงตามทำนอง ยิ่งถ้าเป็นกัณฑ์ชูชก กุมาร มัทรี มหาราช นครกัณฑ์ มักนิยมนิมนต์จากวัดอื่นที่ชำนาญเรื่องเทศน์มาแสดง

ส่วนทำนองเทศน์แตกต่างกันไปตามพื้นที่และความนิยม ในล้านนามีทำนองที่หลากหลายเรียกว่า “ระบำ” ชื่อเรียกอาจสะท้อนท่วงทำนอง เช่น ระบำมะนาวล่องของ เป็น

ระบำประจำเมืองเชียงแสน-เชียงราย มีจังหวะช้า เสียงทุ้มต่ำๆ สูงๆ ระบำน้ำตกตาด และระบำพร้าวไกวใบ เป็นระบำประจำเมืองเชียงใหม่-ลำพูน ระบำน้ำตกตาดจะเทศน์ตอนที่ตื่นเต้นเร้าใจ ส่วนระบำพร้าวไกวใบนิยมเทศน์ตอนพรรณนาความเศร้าโศก ระบำแมลงภู่ชมดวง เป็นระบำประจำเมืองลำปาง ระบำนกเขาเหิน เป็นระบำประจำเมืองแพร่ ระบำช้างข้ามทุ่งเป็นระบำประจำเมืองน่าน มีจังหวัดลีลาการเทศน์ช้าเนิบนาม เป็นต้น

ชื่อกัณฑ์เทศน์ในประเพณีตั้งธรรมหลวง

ลำดับ	กัณฑ์	คาถาพัน	ใจความสำคัญ
1	ทศพร	19	พร 10 ประการที่พระนางมัทรีขอจากพระอินทร์
2	หิมพานต์	134	พรรณนาป่าหิมพานต์ที่พระเวสสันดรไปผนวชอยู่
3	ทาน	209	ทานที่พระเวสสันดรบริจาคก่อนถูกเนรเทศจากเมือง
4	วนประเวศน์	57	การเดินทางไปสู่เขาวงกตที่พระเวสสันดรผนวชเป็นฤษี
5	ชูชก	79	ชูชกพราหมณ์ตามไปขอพระชาลีและพระนางกัณหา
6	จุลพน	35	พรรณนาป่าไม้และฝูงสัตว์ในป่าเล็ก
7	มหาพน	80	พรรณนาป่าไม้และฝูงสัตว์นานาชนิดในป่าใหญ่
8	กุมาร	101	บริจาคพระโอรสและพระธิดาให้เป็นทานแก่ชูชก
9	มัทรี	90	พระนางมัทรีออกไปป่ากลับมาไม่ทันก่อนชูชกจะพาลูกไป
10	สักกบรรพ์	43	พระอินทร์จำแลงกายเป็นยาจกมาขอรพระนางมัทรี
11	มหาราช	69	พระเจ้าสญชัยพระราชบิดาพระเวสสันดร
12	ฉกษัตริย์	36	พระชาลีกับพระนางกัณหาชินาได้พบกับพระไอยกา
13	นคร	48	ขบวนเชิญพระเวสสันดรกลับไปเสวยเมือง

การเทศน์

เมื่อเตรียมทุกอย่างพร้อมแล้วก่อนวันเทศน์ในตอนเย็นจะมีกาตีกลองบูชาเป็นพุทธบูชาประมาณครึ่งชั่วโมง และเป็นการบอกกล่าวแก่ชาวบ้านด้วย ในวันเทศน์วันแรกจะเริ่มเทศน์ 4 กัณฑ์ก่อนดังที่กล่าวคือ คาถาพัน มาลัยต้น(มาลัยเค้า) มาลัยปลาย อานิสงส์เวสสันดร

คาถาพัน เป็นคำบาลีที่แต่งเป็นฉันทลักษณ์ต่างๆ กล่าวถึงเรื่องราวของพระเวสสันดรตั้งแต่ต้นจนจบ **เทศน์มาลัยต้น** หรือมาลัยเค้า เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพระมาลัยเถระ

ที่นำข่าวสารมาบอกแก่มนุษย์ให้ละเว้นบาปและทำบุญทำทาน และ **เทศน์มาลัยปลาย** ที่เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับการเดินทางไปสวรรค์ของพระมาลัยเถระเพื่อกราบไหว้พระธาตุเกตุแก้วจุฬามณีบนสวรรค์ดาวดึงส์ ได้พบกับพระศรีอริยเมตไตยโพธิสัตว์ และมีคำกล่าวจากท่านที่ว่าใครอยากจะเกิดร่วมศาสนาพระองค์ต้องได้ฟังมหาชาติเวสสันดรชาดก นับตั้งแต่ต้นจนจบในวันหนึ่งคืนหนึ่ง

บางครั้งอาจมีการสวดเบิกด้วย เพื่อสมโภชพระพุทธรูป จากนั้นจึงเริ่มเทศน์มหาชาติตั้งแต่กัณฑ์ทศพร หิมพานต์ ตามลำดับ

การจัดการเทศน์จะแบ่งเสียงเทศน์เป็น 3 ระดับให้เหมาะสมตามกัณฑ์

ระดับเสียงเล็ก สำหรับนักเทศน์กัณฑ์ ทศพร กุมาร มัทรี และฉกษัตริย์

ระดับเสียงกลาง สำหรับนักเทศน์กัณฑ์ ทานกัณฑ์ วนประเวศน์ จุลพน มหาพน และสักบรรพ์

ระดับเสียงใหญ่ สำหรับนักเทศน์กัณฑ์ ชูชก มหาราช และนครกัณฑ์

เทศน์กัณฑ์วนประเวศน์ ชูชก ซึ่งจัดอยู่ในกัณฑ์พิเศษ เพราะพระที่เป็นองค์เทศน์ต้องเสียงดี มีลีลาในการเดินเรื่อง สร้างความประทับใจให้กับคณะศรัทธาคนฟัง โดยเฉพาะพรรณนาถึงตัวชูชก เทศน์กัณฑ์กุมาร กัณฑ์นี้เรียกน้ำตาจากคนฟังได้ถ้าได้สามเณรเสียงดี กัณฑ์สุดท้าย นคร เจ้าภาพอาจจะโปรยข้าวตอกดอกไม้ เหรียญเงินที่เจ้าภาพจัดเตรียมไว้เรียกว่า “ฝนห่าแก้ว” เมื่อเทศน์นครกัณฑ์จบก็อาจเป็นเวลาใกล้รุ่งพอดีจึงเรียกกันว่า “นครข้อนแจ้ง” เมื่อเทศน์มหาชาติครบทั้ง 13 กัณฑ์ เป็นเวลามืดค่ำพอดี ถ้าเป็นเดือนยี่เพ็ญจะมีการจุดประทีปโคมไฟเกิดความสว่างไสวทั้งในวัด ถนนหนทาง ตามบ้านเรือนต่างก็จุดประทีปโคมไฟเช่นเดียวกัน และยังมีการปล่อยโคมไฟขึ้นฟ้าอีกด้วย หรือบางที่จัดให้เสร็จก่อนวันเพ็ญเดือนยี่ ซึ่งเป็นวันล่องสะเพา ในอดีตคนล้านนานิยมทำสะเปา(เรือ) เป็นโครงไม้ไผ่หุ้มด้วยกระดาษสีต่างๆ ตกแต่งให้สวยงาม ตั้งไว้ที่ข่วงวัดในวันเทศน์มหาชาติ ชาวบ้านที่มาฟังเทศน์จะนำสิ่งของ เสื้อผ้าหรืออาหารมาใส่ในเรือ วันเพ็ญเดือนยี่คณะศรัทธาชาวบ้านจะนำเรือสะเปานั้นไปลอยในแม่น้ำโดยวางเรือบนแพต้นกล้วยจุดประทีปโคมไฟให้สว่างไสว นอกจากถวายเป็นพุทธบูชาแล้วยังถือว่าเป็นการบริจาคทานแก่คนยากไร้

การจัดตั้งธรรมหลวงในปัจจุบันส่วนใหญ่ยังจัด 2 วัน แต่สภาพสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไปก็มิได้อำนวยให้จัดได้หลายวันหรือจัดเต็มรูปแบบเหมือนสมัยก่อน เพราะประเพณีดั้งเดิมนั้นมักสัมพันธ์กับสังคมแบบเกษตรกรรม ที่ผู้คนมีเวลาว่างจากการทำไร่ไถนา ขณะที่

สังคมเมืองมีโครงการอาชีพเปลี่ยนไปจากเดิม แทบไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาได้อย่างสม่ำเสมอ ประเพณีตั้งธรรมหลวงในปัจจุบันจึงค่อยๆ เสื่อมความนิยมลงไป อาจจะเหลือจัดกันในวัดใหญ่ๆ ประจำจังหวัด

แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมพระพุทธศาสนา

ในกระแสของโลกเทคโนโลยีสารสนเทศที่กำลังถาโถมเข้าสู่สังคมของแต่ละประเทศ ซึ่งกำลังถูกทำให้เป็นชุมชนโลก การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น เป็นการเปลี่ยนแปลงในแบบแผนของการดำเนินชีวิตของกลุ่มคน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมกับการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้น ในทางปฏิบัติแล้วไม่สามารถแยกออกจากกันได้ เมื่อการเปลี่ยนแปลงเกิดท้ายที่สุดส่งผลกระทบถึงสองลักษณะดังกล่าวเสมอ ความเจริญทางวัตถุและการพยายามก้าวตาม ความเจริญรุดหน้าของสังคมตะวันตกทั้งในรูปแบบการดำเนินชีวิต ทำให้อิทธิพลของพระพุทธศาสนาที่มีต่อวัฒนธรรมประเพณีเริ่มเสื่อมถอยลงคนเริ่มลดความเชื่อถือ และศรัทธาในพระพุทธศาสนาลง เพราะมองว่าเป็นเรื่องงมงาย พิสูจน์ไม่ได้ไม่เหมาะกับยุคสมัยและล้าหลัง อย่างไรก็ตาม แม้ความเปลี่ยนแปลงของกระแสโลกยังดำเนินอยู่เรื่อยไป หรือไม่ว่าสังคมจะแปรเปลี่ยนไปในทิศทางใดย่อมส่งผลกระทบต่อวัฒนธรรมที่ดำเนินอยู่ในสังคมทั้งสิ้น สิ่งที่ทำได้นั่นคือ ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในฐานะประชาชนของประเทศ และปฏิบัติตนเป็นศาสนิกชนที่ดีตามหลักคำสอนทางศาสนา โดยกระทำให้เต็มกำลังความสามารถ ถ้าทุกคนรู้จักการสร้างจิตสำนึกให้กับตนเองแล้ว จะไม่มีวันสูญเสียวัฒนธรรมของตนเองไปอย่างแน่นอน.

แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรม

แนวทางการส่งเสริมวัฒนธรรมทางพุทธศาสนาของทั้งสองประเทศเป็นไปในแนวทางเดียวกัน กล่าวคือ การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้คนในสังคมทราบว่าวัฒนธรรมคืออะไร และวัฒนธรรมสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างไร เพราะเมื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้องสังคมก็จะปฏิบัติถูกต้องได้ มีเวทีแลกเปลี่ยน ความคิด เรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ รวบรวมข้อมูลข่าวสาร ความรู้ อีกทั้งส่งเสริมการวิจัย การสังเคราะห์ข้อมูล ข่าวสาร และนำผลการวิจัยมาพัฒนาให้เป็นความรู้ที่สูงขึ้น การสร้างสื่อประเภทต่างๆ เผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์ มีการปรับปรุงอยู่เสมอ แสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งทางภาคธุรกิจ ภาครัฐ ประชุมสัมมนาในรูปแบบกลุ่มต่างๆ รวมถึงการประชุมใหญ่ทางวัฒนธรรมเป็นประจำทุกปี สนับสนุนเวทีทางวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย วิทยุและโทรทัศน์ มีการ

ปรับปรุงให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ อีกทั้งแสวงหาความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ทั้งทางภาคธุรกิจ ภาครัฐ ประชุมสัมมนาในรูปแบบกลุ่มต่างๆ รวมถึงการประชุมใหญ่ทางวัฒนธรรมเป็นประจำทุกปี สนับสนุนเวทีทางวัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่นในรูปแบบที่หลากหลาย ส่งเสริมสถาบันครอบครัว สนับสนุนให้พ่อ แม่ ลูกได้มีเวลาให้แก่กันและกันมากยิ่งขึ้นดังในอดีต เป็นการสร้างความอบอุ่น ความรัก ความเข้าใจในครอบครัวได้มากยิ่งขึ้น ส่งเสริมองค์กรชุมชนและกระบวนการเรียนรู้ของประชาชน ชุมชนที่เข้มแข็ง คือ ผู้ปฏิบัติวัฒนธรรม และชุมชนที่เข้มแข็งดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในทุกด้าน ปรับการศึกษาให้เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมทั้งสองประเทศ ร่วมมือกันสร้างความเข้าใจบทบาทความสำคัญของวัฒนธรรมกับวิถีชีวิตเศรษฐกิจ มีการบริหารงานวัฒนธรรม ในการส่งเสริมวัฒนธรรมที่คล่องตัวและมีประสิทธิภาพ รวมถึงการเข้าใจในเรื่องความหลากหลายทางวัฒนธรรมคนในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีความเข้าใจในวัฒนธรรมอื่นๆ ที่อยู่แวดล้อมตน ลดการพึ่งพิงรัฐ เพื่อความคงอยู่ของพุทธวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลก

ผลการวิจัย

กล่าวโดยสรุปแล้ว การสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้คนในสังคมทราบว่าวัฒนธรรมคืออะไร และวัฒนธรรมสำคัญสำหรับการพัฒนาอย่างไร เป็นยุทธศาสตร์ที่สำคัญที่สุด เพราะเมื่อเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง (สัมมาทิฐิ) สังคมก็จะปฏิบัติถูกต้องได้ ปรับบทบาทสภาวัฒนธรรมในแต่ละชุมชนในการดำเนินกิจกรรมด้านวัฒนธรรมให้ครอบคลุม โดยมีการแบ่งกลุ่มงานเพิ่ม เพื่อให้ครอบคลุมการดำเนินงานด้านวัฒนธรรม รวมถึงกาส่งเสริมศักยภาพหน่วยงานด้านวัฒนธรรมของท้องถิ่น โดยเฉพาะการส่งเสริมศักยภาพของสภาวัฒนธรรม ให้มีการอบรมขั้นพื้นฐานการทำงานด้านวัฒนธรรมสร้างเครือข่ายและสนับสนุนสื่อเพื่อการเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความสามารถทางความคิดและการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ของประชาชน การอนุรักษ์และฟื้นฟูวัฒนธรรม การเสริมสร้างความเป็นเลิศทางวัฒนธรรม ผู้นำชุมชนเป็นแกนนำในการสร้างวัฒนธรรมท้องถิ่น เผยแพร่วิถีชีวิต ค่านิยม ภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นส่วนสำคัญของการสร้างชุมชนเข้มแข็งสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาวัฒนธรรมท้องถิ่นและวัฒนธรรมต่างชาติ สนับสนุนให้ประชาชนมีเครือข่ายของกลุ่มที่มีเชื้อชาติ ศาสนาและวัฒนธรรมแตกต่างกันและรวมกลุ่มประกอบกิจกรรมที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์

อภิปรายผลการวิจัย

พระพุทธศาสนาเป็นสิ่งที่คนในวัฒนธรรมทั้งไทยและเมียนมาร์ สามารถสัมผัสได้ด้วยอุดมการณ์ทางความคิด เหตุผลและความเชื่อ และในท้ายที่สุดพระพุทธศาสนาได้ฝังรากลึกลงในสังคมไทย และเมียนมาร์ ให้ได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อ ๆ กันมา จนกลายเป็นวัฒนธรรมทางจิตใจ

ดังนั้น อิทธิพลของพระพุทธศาสนาจึงเข้ามามีบทบาทในการกำหนดวิถีชีวิตของคนในสังคม พิจารณาได้จากค่านิยมบางอย่างที่ปฏิบัติจนเป็นระเบียบแบบแผน ที่ล้วนแต่มีต้นกำเนิดจากหลักคำสอนทางศาสนา เช่น มีความเชื่อในกฎแห่งกรรม คือ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว ซึ่งทำให้คนไทยเป็นชนชาติที่มีความเด็ดเดี่ยว อดทน เจียมตน รักความ เป็นอิสระ แต่ก็ยอมรับสภาพความทุกข์ และมีความหวังกับชีวิตใหม่ว่าจะต้องดีขึ้นถ้าหากกระทำความดี มีศรัทธามั่นคงในการทำบุญและให้ทาน เพื่อสะสมบุญบารมีไว้ภายภาคหน้า มีจิตใจโอบอ้อมอารี ให้อภัยเพื่อนมนุษย์ ไม่ผูกพยาบาท เชื่อฟัง เคารพนับถือบุคคลตามลำดับอาวุโส และยึดมั่นในความกตัญญูต่อผู้มีอุปการะ มีความสงบเสงี่ยม นอบน้อม สำรวม เกรงใจผู้อื่น และมีความระมัดระวัง รอบคอบ

สร้างค่านิยมการเห็นคุณค่าวัฒนธรรมท้องถิ่น ควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรม ศึกษา สนับสนุนสินค้าและบริการทางวัฒนธรรม และควรมีการผลิตสื่อเพื่อส่งเสริมวัฒนธรรม การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐานทางวัฒนธรรม ควรพัฒนาการรวบรวมและการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ ทันสมัย ครบถ้วน ครอบคลุมข้อมูลที่จำเป็น มีศูนย์กลางรวบรวมข้อมูลและการจัดเก็บอย่างต่อเนื่อง และควรมีการเชื่อมโยงเครือข่ายฐานข้อมูลของแต่ละท้องถิ่นเพื่อความสะดวกในการเข้าถึง และการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูล

สภาวการณ์ปัจจุบันที่สังคมกำลังสับสนวุ่นวาย ยังผลให้วัฒนธรรมประเพณีสั่นคลอนตามไปด้วย ซึ่งรวมถึง “สถาบันทางศาสนา” หน้าที่ของพุทธบริษัทที่จะต้องช่วยกันจรรโลงวัฒนธรรมในการนับถือพระพุทธศาสนาให้มั่งคงสืบต่อไป ซึ่งประเทศเมียนมาร์มีความโดดเด่นในเรื่องการศรัทธาพุทธศาสนาความสำคัญของพระพุทธศาสนาไม่ได้อยู่ที่จำนวนผู้นับถือเพียงอย่างเดียวแต่พุทธศาสนายังเป็นรากฐานสำคัญของสังคมเมียนมาร์ด้วย คุณค่าของการตั้งธัมม์เวสสันตรชาตกะ นักปราชญ์ผู้แต่งมหาชาติในเชียงตุงได้นำเอาหลักธรรมสอดแทรกในเนื้อธรรมมหาชาติมีการผสมผสานเชื่อมโยงกับสภาพวิถีชีวิตจารีต

ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมของชาวไทขืนในเมืองเชียงตุงได้อย่างกลมกลืน ซึ่งธรรมเนียมปฏิบัติดังกล่าวล้านนาก็ได้ปฏิบัติเช่นกัน

เอกสารอ้างอิง

กังวล คัชชิมา. (2551). *มหาชาติ 4 ภาษา : ไทย ลาว เขมร และมอญ โครงการวิชาการตะวันออกประจำปีการศึกษา 2551.* (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาวิทยาลัยศิลปากร.

เฉลิม สุขเกษม. (2509). *สารานุกรมมหาเวสสันดรชาดก.* กรุงเทพมหนคร : แพร่พิทยา.

พระเมธีธรรมาภรณ์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2535). *สติในชีวิตประจำวัน : คติธรรมสอนใจเพื่อใช้เตือนตน.* กรุงเทพมหานคร : ธรรมสภา.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). *ประเพณี 12 เดือนเมืองเชียงตุง : โครงการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เชียงใหม่ : สำนักพิมพ์มรดกล้านนา.

ยศ สันตสมบัติ. (2550). *อำนาจ พื้นที่ และอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ : การเมืองเชิงวัฒนธรรมของรัฐชาติในสังคมไทยภาคเหนือ.* กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542.* กรุงเทพมหานคร : นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่น.

ล้อม เพ็งแก้ว. (2527). **คู่**มือมหาเวสสันดรชาดก กรุงเทพมหานคร : องค์การค้าของคุรุสภา.

ลัลลนา ศิริเจริญ. (2525). *อลังการในมหาชาติคำหลวง.* วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต : จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.